

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :

เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๓ : อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๓ : อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๓ : อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 9000 - 2552 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ธีระ วงศ์สมุทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

เกษตรอินทรีย์ เล่ม 3: อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

1 ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมกรรมวิธีการผลิต การแสดงฉลาก อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ (organic aquatic animal feed) หมายถึง อาหารสัตว์น้ำที่ได้จากวัตถุดิบธรรมชาติชนิดเดียวหรือหลายชนิดหรือที่ผลิตโดยผ่านหรือไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป แต่ต้องผลิตตามหลักการเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ อาหารสัตว์น้ำธรรมชาติ วัตถุดิบธรรมชาติที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์โดยตรง อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ผลิตขึ้นใช้ในฟาร์มเกษตรกร และอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์

2.2 อาหารสัตว์น้ำธรรมชาติ (natural aquatic animal feed) หมายถึง สัตว์และพืชที่อยู่ในแหล่งน้ำที่เลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ ซึ่งสัตว์น้ำกินเป็นอาหารได้โดยตรง มีแหล่งกำเนิดจากธรรมชาติ

2.3 วัตถุดิบธรรมชาติ (natural raw material) หมายถึง ผลผลิตที่มาจากธรรมชาติที่นำมาใช้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตรงหรือนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์น้ำ และไม่ได้อยู่ในแหล่งน้ำนั้น ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยของอาหาร

2.4 อาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ (processed aquatic animal feed) หมายถึง วัตถุดิบธรรมชาติชนิดเดียวหรืออาหารสำเร็จรูปที่มีกระบวนการผลิตตามหลักการของเกษตรอินทรีย์ และเป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3 การแบ่งประเภท

อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ตามมาตรฐานนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

3.1 วัตถุดิบธรรมชาติที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์โดยตรง มีข้อกำหนด ดังนี้

- (1) มีแหล่งกำเนิดมาจากธรรมชาติ หรือมาจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ตาม มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
- (2) ไม่ผ่านกระบวนการตัดแปรพันธุกรรม
- (3) ไม่ผ่านการฉายรังสี และกระบวนการสกัดด้วยตัวทำละลาย (ยกเว้น สารที่อนุญาตให้ใช้ได้ตามภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์)
- (4) การได้มาซึ่งวัตถุดิบจากธรรมชาติ ให้ตระหนักถึงการจับ การเก็บเกี่ยว และการรวบรวมอย่างมีความรับผิดชอบ และอย่างยั่งยืน โดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- (5) ให้เลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นของส่วนเหลือใช้ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่ได้ใช้เป็นอาหารของมนุษย์ เพื่อให้ใช้วัตถุดิบธรรมชาติอย่างคุ้มค่า
- (6) กรณีเป็นของเหลือหรือผลพลอยได้จากกระบวนการผลิต ต้องได้จากกระบวนการผลิตอาหารอินทรีย์
- (7) ห้ามใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากสัตว์น้ำหรือชิ้นส่วนของสัตว์น้ำ มาเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดเดียวกัน

3.2 อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ ที่ผลิตขึ้นใช้ในฟาร์มเกษตรกร มีข้อกำหนดดังนี้

3.2.1 วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

- (1) มีแหล่งกำเนิดมาจากธรรมชาติ หรือมาจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ตาม มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
- (2) ไม่ผ่านกระบวนการตัดแปรพันธุกรรม
- (3) ไม่ผ่านการฉายรังสี และกระบวนการสกัดด้วยตัวทำละลาย (ยกเว้น สารที่อนุญาตให้ใช้ได้ตามภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์)
- (4) การได้มาซึ่งวัตถุดิบจากธรรมชาติให้ตระหนักถึงการจับ การเก็บเกี่ยว และการรวบรวมอย่างมีความรับผิดชอบและอย่างยั่งยืน โดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- (5) องค์ประกอบอย่างน้อย 50% ของโปรตีนจากสัตว์น้ำที่ใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารสำเร็จรูป ควรมาจากส่วนเหลือใช้ หรือวัสดุอื่น ที่ไม่ได้ใช้เป็นอาหารของมนุษย์

- (6) กรณีเป็นของเหลือหรือผลพลอยได้จากกระบวนการผลิต ต้องได้จากกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์
- (7) ห้ามใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากสัตว์น้ำหรือชิ้นส่วนของสัตว์น้ำ มาผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดเดียวกัน
- (8) วัตถุดิบพืชที่ได้จากการเพาะปลูกต้องได้รับการรับรองว่าเป็นอินทรีย์มาก่อน กรณีที่จำเป็น อนุญาตให้ใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้มาจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ได้ไม่เกิน 10% ของวัตถุดิบจากพืช
- (9) ส่วนประกอบอาหารที่ใช้ต้องมาจากการผลิตแบบอินทรีย์ กรณีที่จำเป็นต้องใช้ส่วนประกอบอาหารจากการสังเคราะห์ ให้ใช้ได้ไม่เกิน 5% ของสูตรอาหาร ตามภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
- (10) ห้ามใช้สารเคมีหรือวัตถุสังเคราะห์อื่นที่ห้ามใช้ ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3.2.2 การผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

การผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ขึ้นใช้ในฟาร์มและการเก็บรักษา ต้องเป็นไปตามหลักการของเกษตรอินทรีย์และดำเนินการอย่างถูกต้องสุจริต เพื่อลดการปนเปื้อนข้ามของอาหารสัตว์น้ำและส่วนประกอบอาหารสัตว์น้ำ ที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยของอาหาร

3.2.3 บันทึกข้อมูลและการเก็บรักษา

ผู้ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ขึ้นใช้ในฟาร์มเกษตรกร ให้รวบรวมและรักษานบันทึกเกี่ยวกับวัตถุดิบและกระบวนการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ทุกขั้นตอน เพื่อการตามสอบ และต้องเก็บรักษานบันทึก วันที่ตรวจรับและข้อมูลชุดการผลิตอาหารไว้อย่างน้อย 2 ปี

3.3 อาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ มีข้อกำหนดดังนี้

3.3.1 วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนด ข้อ 3.2.1

3.3.2 สถานที่ผลิตและการจัดการผลิต

สถานที่ผลิตเพื่อจำหน่ายหรือโรงงานผลิตต้องได้รับการรับรองหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practices หรือ GMP) และ/หรือ หลักเกณฑ์การวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point หรือ HACCP) จากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งมีข้อปฏิบัติเพิ่มเติมที่จำเป็นดังนี้

- (1) ต้องมีการแบ่งพื้นที่การเก็บวัตถุดิบและวัตถุดิบที่เติมในอาหารสัตว์น้ำสำหรับการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ แยกออกจากวัตถุดิบทั่วไป

- (2) ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ด้วยเครื่องจักรที่ใช้สำหรับผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์เท่านั้น ในกรณีที่ใช้เครื่องจักรเพื่อผลิตอาหารที่ใช้สำหรับสัตว์น้ำในการผลิตระบบทั่วไปไปมาก่อน ให้ทำความสะอาดเครื่องจักรทั้งระบบก่อนเปิดเครื่องจักรทำงาน และให้ถือว่าส่วนแรกที่อยู่ภายนอกสายพานการผลิตยังไม่เป็นอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุดิบที่ไม่ใช้อินทรีย์
- (3) สูตรอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ขอรับรองเป็นอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องได้รับการขึ้นทะเบียนสูตรอาหารจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย
- (4) ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ให้มีคุณภาพดี สอดคล้องกับความต้องการทางโภชนาการของสัตว์น้ำที่เลี้ยงทั้งปริมาณและวัยของสัตว์น้ำ
- (5) แยกการจัดเก็บบันทึกข้อมูลการผลิตที่เป็นอินทรีย์ออกจากระบบทั่วไป

3.3.3 ภาชนะ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

ไม่ใช้ภาชนะ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมกับการผลิตอาหารสัตว์น้ำอื่นที่ใช้ในระบบทั่วไป ยกเว้นในกรณีเครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ มีการใช้เครื่องจักรที่ใช้สำหรับผลิตอาหารสัตว์น้ำในระบบทั่วไปไปมาก่อน ให้ปฏิบัติตาม ข้อ 3.3.2 (2)

3.3.4 การจัดการน้ำทิ้ง

น้ำทิ้งจากโรงงานผลิตหรือสถานที่ผลิตต้องมีระบบการบำบัดและมีคุณสมบัติของน้ำทิ้งตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.5 การบรรจุและการจัดเก็บอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ มีข้อกำหนด ดังนี้

- (1) ภาชนะบรรจุอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องมีฉลากที่แสดงข้อความว่า “อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์” อย่างชัดเจน
- (2) อาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องแยกพื้นที่เก็บออกจากวัตถุดิบหรืออาหารสัตว์น้ำทั่วไป เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน โดยมีการกำหนดพื้นที่และป้ายแสดงอย่างชัดเจน
- (3) สถานที่เก็บอาหารควรเก็บไว้ในที่ที่เหมาะสม เช่น อยู่ในสถานที่ร่ม เย็น แห้ง และอากาศถ่ายเทดี

3.3.6 การแสดงฉลาก

ให้เป็นไปตาม มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม